

Danes vsi v Bazovico na proslavo za počastitev spomina bazoviških junakov!

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE
Leto V - Štev. 210 (1300) TRST nedelja 4. septembra 1949 Cena 20 lir - 2.50 din

Proglas odbora za proslavo bazoviških žrtev
SLOVENSKEMU IN ITALIJANSKEMU DEMOKRATIČNEMU LJUDSTVU TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Proclama del comitato per le onoranze in memoria degli eroi di Basovizza
AL POPOLO DEMOCRATICO SLOVENO ED ITALIANO DEL TERRITORIO DI TRIESTE

Demokrate množice Tržaškega ozemlja se klanjajo spominu bazoviških junakov ob 19. obletnici njihove smrti. Slovenske in italijanske demokrate množice čuvajo spoštovanje do bazoviških žrtev, spominjajo se v svoji danjši borbi za demokracijo in narodne pravice fašističnih grozot in nasilja, ki je hotelo uničiti demokracijo gibanje in ki je postalo prizadevalo slovensko ljudstvo, katerega zvesti sinovi so Bidovec, Miloš, Marušić in Valencić. Po bazoviških junakov je prišla danes let poznaje skupina borcev s Pinkom Tomazičem na čelu. Vsi so sinovi naroda, ki ni hotel hupovati imperializma in ki se jim je uprl.

Ideali bazoviških herojev in težnje demokracije ljudstva se še danes izpolnijo. Bazovica, prepolna krvi slovenskih sinov, še ni svojo demokracijo našla. Partizanska pesem, ki zahteva maščevanje Bazovice, je še vedno naša bojna pesem.

Tudi in imperialisti se gosposarili na naši zemlji. Kakor v fašistični dobi tepajo tudi danes demokracije pravice našega ljudstva s fašističnimi zakoni, s katerimi so obsodili na smrt bazovijske upornike. Se danes krstijo narodne pravice slovenskemu ljudstvu. In italijanski demokrate množice, ki so se borile za demokracijo, tudi vse pravice, za katere se je bojevalo v zmagoslavju. In slovensko ljudstvo, v boju, ki je skoval bratstvo in enotnost vseh narodov našega ozemlja, najvrednejši pridobitev zmage nad fašizmom. Imperializem in novemu fašizmu ni uspelo razbiti tega borbenega bratstva. Na pomoč so mu prišli imperialisti in razbijali borbeno enotnost množic. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala.

Ideali bazoviških herojev in težnje demokracije ljudstva se še danes izpolnijo. Bazovica, prepolna krvi slovenskih sinov, še ni svojo demokracijo našla. Partizanska pesem, ki zahteva maščevanje Bazovice, je še vedno naša bojna pesem.

Tudi in imperialisti se gosposarili na naši zemlji. Kakor v fašistični dobi tepajo tudi danes demokracije pravice našega ljudstva s fašističnimi zakoni, s katerimi so obsodili na smrt bazovijske upornike. Se danes krstijo narodne pravice slovenskemu ljudstvu. In italijanski demokrate množice, ki so se borile za demokracijo, tudi vse pravice, za katere se je bojevalo v zmagoslavju. In slovensko ljudstvo, v boju, ki je skoval bratstvo in enotnost vseh narodov našega ozemlja, najvrednejši pridobitev zmage nad fašizmom. Imperializem in novemu fašizmu ni uspelo razbiti tega borbenega bratstva. Na pomoč so mu prišli imperialisti in razbijali borbeno enotnost množic. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala. Imperializem in fašizem sta srca demokracije raztrgala.

Spored za počastitev spomina bazoviških junakov

Danes 4. septembra ob 10 na kraju ustrelitve je na sporedu: cerkveni obred, petje, govor v slovenščini in italijanščini, recitacija in polaganje vencev.

Popoldne ob 15.30 v Bazovici na trgu pred cerkvijo je na sporedu: petje združenih zborov, godba, recitacija igralcev S N G, govor v slovenščini in italijanščini.

Dne 5. septembra ob 17. uri bo počastitev spomina padlih junakov na grobu pri Sv. Ani.

Urnik avtobusov objavljamo na drugi strani

Programma delle onoranze in memoria degli eroi di Basovizza

Oggi 4 settembre alle ore 10, sul posto della fucilazione, avrà luogo una funzione religiosa, discorso in italiano e sloveno, recitazione e deposizione delle ghirlande.

Alle ore 15.30 pom. a Basovizza sul piazzale davanti alla chiesa: canto dei cori riuniti, banda, recitazioni eseguite dai membri del Teatro nazionale sloveno, discorso in sloveno ed in italiano.

Il giorno 5 settembre, alle ore 17, la commemorazione degli eroi alla tomba al cimitero di S. Anna.

In seconda pagina pubblichiamo l'orario delle autocorriere.

Mladina Jugoslavije v prvih borbenih vrstah

Simpatije demokracije mladine sveta do jugoslovanske mladine

BEograd, 3. — Glavni odbor ljudske mladine Jugoslavije je poslal pozdrav, brzojavko II. kongresu Svetovne zveze demokracije mladine v Budimpešti, v kateri izraža odločenost jugoslovanske mladine, naslednje mladine sveta za mir, svobodo, narodno neodvisnost in enakopravnost vseh narodov. Proti vsem tistim, ki škodijo neodvisnosti in svobodi drugih narodov.

V brzojavki se izraža upanje, da bo kongres pripomogel k razširitvi vrst Zveze, ter se obsoja diskriminacijska dejanja madžarskih oblasti, ki so preprečile predstavnikom jugoslovanske mladine udeležbo na kongresu. Od tega se zahteva, naj protestirajo pri madžarskih oblasteh.

Brzojavka pravi med drugim: Glavni odbor ljudske mladine Jugoslavije izraža v imenu vse jugoslovanske mladine svoje največje obžalovanje in zgražanje, ker se jugoslovanska mladina ne more udeležiti kongresa zaradi odklonilne vize s strani madžarske vlade.

Delegacija napredne mladine univerze v Cambridgeu, ki se je udeležila svetovnega mladinskega festivala v Budimpešti, se je ustavila nekaj dni v Zagrebu. Delegacija je obiskala številne ustanove in prisostvovala koncertu folklorne skupine "Doje lahovič", ki se je imela udeležiti festivala v Budimpešti. Angleški študent Arthur Porter je izjavil, da bi jugoslovanska mladina tudi to pot dobila prvo mesto, če ji ne bi bili preprečili udeležbe na festivalu. Dodal je: "Na žalost ni mogla v Budimpešto, ker so se organizatorji festivala bali resnice o vaši državi in verjetno tudi vašega dobro pripravljenega programa."

Voditelj delegacije Denis Rosem je med drugim izjavil: "Jugoslovanska mladina, katere uspehi so znani angleški mladini in vsi na predni mladini sveta, je uživala kljub temu na festivalu simpatije vseh udeležencev. Ko je napovedovalec napovedal prihod jugoslovanske folklorne skupine, ni bilo aplavrov ne konca ne kraja. Vendar je šlo za pomoto, ker v tistem hipu se je pojavila poljska delegacija. To je dokaz, da se udeleženci festivala niso strinjali z odklonilno vizo jugoslovanske mladine, ki vodi do razkola v enotnosti demokracije mladine sveta. Malo dni, ki smo jih prebili v vaši državi, so nas prepričali o neresničnosti vsega, kar o vas pravi propaganda Informbiroja. Videli smo vse, kar se pri vas gradi in smo se prepričali, da vi v resnici gradite socializem. To je edina resnica in mi bomo seznanjeni z njo našo mladino in vse tiste, ki želijo spoznati resnico o vaši državi."

Pred nadaljevanjem procesa proti „PRIMORSKEMU DNEVNIKU“

SPLOŠNO OGORČENJE VSEGA PREBIVALSTVA proti težkim ukrepom anglo-ameriške vojaške uprave

Kot smo že včeraj javili se bo morala naš odgovorni urednik že tretje zagovarjati v sredo pred višjim vojaškim sodiščem zaradi nesposljljivosti in škodljivosti pisanja v škodo anglo-ameriških obojnih sil. Prva obsodba pred tremi leti je bila: gibanje 200 tisoč lir; druga obsodba lani pa: nezasičeno ogromna vsota, ki je brez dvoma imela namen finančno uničiti edini slovenski dnevnik na Tržaškem ozemlju, v znesku dveh milijonov in osem sto tisoč lir. Krivost ne edinstvene globe je območje, ki vse demokratično tržaško ljudstvo in skoraj vse zneske za njeno plačanje dobrovoljno prispevale.

Nobenega dvoma ni, da prav naš dnevnik zaradi takih glob, ki jih je bil od vsega tiska na Tržaškem ozemlju v tako obilni meri deležen, dobro pazi in preletita vsako besedo, ki jo je napisal v zvezi s postopanjem anglo-ameriške vojaške uprave in anglo-ameriških obojnih sil. Kljub temu pa se nahaja že tretje pred istim vojaškim sodiščem. Kaj je torej naš dnevnik zgrešil?

Namenoma smo bili zelo skopi s poročili v zvezi s postopanjem vojaške policije s civilnimi delavci v zvezi s preiskavo o kraji belcina. To nam je narekovala predvsem previdnost, kajti pojma "esposljljivosti in škodljivosti" sta zelo raztegljiva. Po drugi strani pa zaradi tega, da ne bi preudrili razlogov, do katerih bi na procesu, ki se v sredo nadaljuje, brez dvoma prišlo.

Vendar pa kljub vsemu ne moremo preko tega, da ne bi že danes ugotovili nekaj dejstev v zvezi s celotno zadevo, ki je vzbujala v vsem Trstu ogromno zanimanje, zlasti pa veliko ogorčenje vsega prebivalstva proti težkim ukrepom vojaške uprave, ki je postavila dva tržaška dnevnika pred višje vojaško sodišče, tretjemu dnevniku pa za 30 dni prepovedala sirjenje v coni A.

Poglejmo, kaj je isto nesposljljivo in škodljivo, kar je naš list v inkriminiranem članku dne 30. avgusta t.l. napisal!

Predvsem se v članku trdi, da je vojaška policija pretepla nekatero delavce, ki so uslužbeni pri anglo-ameriških vojaških enotah. V svojem obvestilu trdi VU, da v res. Toda medtem je ugotovljeno, da obstajajo pisne izjave, objavljene te dni v tržaškem časopisu, da so bili nekateri delavci med zaslišanjem na sedežu vojaške policije v uradu S.I.B. v palači liceja "Dante" 25. avgusta pretepljeni. Gre za šoferje Julija Goatinia in Zupančiča. Tepli so iz svesti v železce, z branci v noge, s pestmi v obraz, s ključfanti po licu, s pestjo v oko... Delavci so se zadržali v tržaški bolnišnici in o njihovem zdravstvenem stanju obhajajo službeno izdana zdravniška potrdila. Kljub vsemu temu pa službeno obvestilo vojaške uprave,

vojaških oblasti. Končno naj omenimo še tiskovno konferenco Leopolda Gasparinija, ki so se je udeležili predstavniki vsega lokalnega, kakor tudi predstavniki inčremskega tiska. Gasparini je poleg že znanih ugotovitev povedal, da je vsemu skupaj kriv — Tito. No, o tem pa smo objavili že v včerajšnji številki dnevnika, v katerem smo povedali, v kakšno vrsto logike spadajo podobni zaključki, ki z zdravjo pametjo nimajo nikakršne zveze.

K gornjim ugotovitvam iz že omenjenih razlogov nečemo napisati nikakršnega komentarja. Pridružujemo pa se ogorčenju vsega tržaškega prebivalstva in proti težkim ukrepom vojaške uprave, ki povzročajo nesreče in zahtevajo njihovo ukinitve.

(Omenimo naj še, da so celo včerajšnje demokratske "Ultimissime" opazile, da imajo v tisa da je to pot ZVU zasl na zelo slabo izbrano pota ter da je vsa zadeva "antipatična epizoda". Nastane torej vprašanje: Ali bo vojaška uprava postavila pred sodišče tudi to demokratsko glasilo, ali bo postopanje proti ostalim trem dnevnikom ukinita?)

Neresnične vesti o namenih Jugoslavije

BEograd, 23. (Tanjug) — Agencija "United Press" je včeraj objavila vest "Jugoslovanske uradne vlade prečuje tako imenovano možnost vstopa v Jugoslavijo s strani sovjetskih čet. Tanjug je pooblaščen izjaviti, da vest, v kateri je rečeno, da se jugoslovanski uradni krogi podali tako izjavo, ni nič drugega nego navadna in fantastična izmiselnost beograjskega dopisnika "United Pressa."

"Glas Amerike" je včeraj javil: Glavni odbor ljudske mladine Jugoslavije izraža v imenu vse jugoslovanske mladine svoje največje obžalovanje in zgražanje, ker se jugoslovanska mladina ne more udeležiti kongresa zaradi odklonilne vize s strani madžarske vlade.

NEW YORK, 3. — Mednarodni sindikat pristaniških delavcev je javil, da bo 30. septembra stopilo v pristanišči vzhodne obale ZDA v stavko 65.000 pristaniških delavcev, če jim ne bodo zvišali mezde.

Pritisk na Anglijo naj zniža življenjski standard delavcev

Ameriški tisk ne goji nobenega upanja, da bo finančna konferenca rešila finančne težkoče Velike Britanije

NEW YORK, 3. — Na podlagi trditve ameriškega tiska v zvezi s pogajanjem med predstavniki ZDA, Anglije in Kanade o angleški finančni krizi je razvidno, da tisk ne goji nobenega upanja, da bodo ta pogajanja privedla do obširnih važnih ukrepov za rešitev finančnih težkoč Velike Britanije. Čeprav smatrajo nekateri krogi ameriškega tiska, da bi ZDA lahko podvzele le dolocene ukrepe postopnega zmanjšanja, da deloma olajšajo položaj in zaslišanju anglo-ameriške politike in vojaške enotnosti in atlantsko vojaško zavezništvo, ne pričakujejo, da bodo ti ukrepi uspešni za rešitev vedno ostrejših finančnih krize v Angliji.

List "New York World Telegram" smatra, da predstavniki držav, ki se bodo udeležili razgovorov, ne bodo mogli napraviti drugega nego preučiti to vprašanje. Isto stališče izraža tudi "New York Times", ki piše: Malo upanja je, da se bo med pogajani posreželo najti kakršno koli naglo in uspešno sredstvo. Nasprotno se lahko prikaže, da bo morala Anglija kljubovati lovim težkočam. Ameriški tisk ne nakazuje možnosti za ZDA, da bi dovolile znatne kredite, ker je kongres odločno nasproten vsakim dodatnim izdatkom, v trenutku ko tudi ZDA grozi velik primanjkljaj v bilanci.

"Wall Street Journal" pravi, da ni govora o obsežni ameriški pomoči Veliki Britaniji ali pa področju sterlinga v zvezi z iskanjem sredstev za preskrbo dolarjev. Hkrati izjavljajo listi, da so se ameriški poslovni krogi izrekli za dovolitev simbolične pomoči Veliki Britaniji, ob istostanjskih politiki, da se prepričajo britanski predstavniki, naj bi pristali na znižanje življenjske ravni angleških delavcev.

Stavilo v njegovo realno zgodovinsko sredino in v razvorno povezanost. Poleg ostre fašistične razredno-ekonomskega izkoriščanja ter političnega in narodnostnega zatiranja moramo pri nas upoštevati in upoštevati predvsem še dva čimnila kot sodočujoča.

Slovensci smo v teku prve svetovne vojne dokončali svojo mešarsko demokratsko politično revolucijo za združenje in osvoboditev skupno z drugimi jugoslovanskimi narodi. Vojaški upor slovenskih polkov v Judoenburgu, Codroiu, Radgoni, obilno nam daje za t. z. enajsto deklaracijo, snovanje skupnega vseh slovenskega narodnega sveta ter krajevnih narodnih svetov in narodne straže, to trditve že na zunan dovolj dokazujejo.

Po razrušenju Avstrije, po predhodnih narodnostnih borbah, posebno v Julijski krajini izredno ostrili, je primorsko ljudstvo tešilo in smatralo ob sebi razumljivo, da se združi v slovensko državo skupaj z drugimi jugoslovanskimi narodi in se je zato ostro potojevalo. Mladina, ki je dorasla v tem ozračju si je te težnje za politično narodno osvoboditev in združenje osvojila in jih po načelu o samoodlobi narodov smatrala za ob sebi razumljive.

Drugi čimnila pa je bila ruska socialna proletarska razredna revolucija, ki je na široko in globoko vplivala s svojimi socialno-političnimi pridobitvami ter politično ideološki nauki ter gibanjem utrdila v oster in nacelel antifašizem. S tem v zvezi je učinkovala tudi z leninistko-stalinskim nacelom o pravičnem narodov do odločitve od zatirajoče države.

Oba ta dva čimnila sta sodočujoče vplivala na ves naš mladinski politični pokret. Naj se ni niti ne zgrajal nad okolnostjo, da je bilo torej takrat to gibanje za priključitev Julijske krajine (uključeno s Trstom, ki smo ga smatrali tudi takrat za geografijo in gospodarski sestavni del jugoslovanskega zaledja) k Jugoslaviji, ki stari mešarski Jugoslaviji, priključitev k mešarski Jugoslaviji, ki takrat ni bila zdaleč toliko fašistična kot Italijo, poleg tega je bil kot težnja za združenje s celotnim lastnim narodom po načelu samoodlobe narodov pomenila v takratni zgodovinski fazi progresiven političen čin.

Tega značaja gibanja kot težnje za priključitev k Jugoslaviji ne more resen človek zanikati. V oporo temu ni treba navedati le vseh obsod fašističnega Posobne tribunala, ki nas je obsodil, ker smo hoteli odtrgati Julijsko krajino od Italije ter jo priključiti Jugoslaviji. To v vsakem, kdor je imel le najmanjši stik z našo "Organizacijo" ali s poedinci; zadostuje citati ves naš tisk, kar smo ga ledajali, bodisi tajni list "Borba" ali lepote in sldne napise. Res je, da smo bili v stikih z vsemi italijanskimi antifašističnimi skupinami, toliko os "Concentrazione antifascista" v Parizu (ta je združevala stranke od socialistov do republičancev) kot s KPI in z njimi tudi prav iskreno sodelovali, z voljo, da bi to čimbolj pogoltili. Toda nikdar se nismo mogli s kakršno koli skupno pogoditi za kako daljšo, resno sodelovanje na temelju vzajemnega priznanja posrednih političnih postulatov. Pri raznih kongresih "Concentrazione antifascista" v Parizu oziroma "Ela" pa per i diritti dell'Uomo, so zaupali referat o narodnih manjšinah, redno najbolj desničarski skupini, republikancem, ki se niso hoteli točno opredeliti niti za npr. ko točno kulturno avtonomijo (v okviru Italije seveda). Niti se nismo mogli sporazumeti s poedinci, mi delegati PCL, ki so v jedru raztrali na stisko quo-ja takratnih političnih mej, četudi s kakim npr. jasnim blažilom o samoodlobi,

BAZOVICA

naše gibanje tudi morali skrivati pred uradnimi zastopniki stare reakcionarne Jugoslavije, da nas niso pregazali ali vsaj ovrli v svojo ideologijo naših antifašističnih namenov. In v našeto primerih je jugoslovanska reakcija preganjala naše člane in sodelavce, ko so se zatekali na njeno ozemlje.

V tej brezobzirni odločnosti po izurjevanju svojega programa je bilo jedro in žarišče, da se tako izrazimo, programa samega. V tej mladinski odločnosti je bila vera in silnost prepričanja o nujnosti in pravilnosti dela, zato se ni dala nikče razcajati na stranpotice oportunitizma, gnilega kompromisarstva pod vplivom kogor koli. Ko je ostala primorsko ljudstvo razočarano po podpisu Rapalske pogodbe med programom, amajske deklaracije ali kajneje, ki je začel obravnavati na stranpotice oportunitizma, gnilega kompromisarstva pod vplivom kogor koli. Ko je ostala primorsko ljudstvo razočarano po podpisu Rapalske pogodbe med programom, amajske deklaracije ali kajneje, ki je začel obravnavati na stranpotice oportunitizma, gnilega kompromisarstva pod vplivom kogor koli.

Po drugi strani pa smo imeli najtesnejše sodelovanje s slovenskimi skupinami do ekapmentov slovenske KP na temelju antifašistične borbe in za samoodlobo.

A v tem pogledu je tudi treba, da točno oznamimo odnose. Od čimnami antifašističnim, skupinami, ušla nekaj čisto drugega. Mi smo izurševali, točno vse naše obveznosti: povod v prvi vrsti, medtem ko smo mnogokrat zanašali na odzive na italijanski strani.

Po drugi strani pa smo imeli najtesnejše sodelovanje s slovenskimi skupinami do ekapmentov slovenske KP na temelju antifašistične borbe in za samoodlobo.

A v tem pogledu je tudi treba, da točno oznamimo odnose. Od čimnami antifašističnim, skupinami, ušla nekaj čisto drugega. Mi smo izurševali, točno vse naše obveznosti: povod v prvi vrsti, medtem ko smo mnogokrat zanašali na odzive na italijanski strani.

odločneje, še bolj — nepopustljivo bori za narodno osvoboditev in za uničenje fašizma. Pa naj bi to stalo kar koli.

V tej brezobzirni premočrnosti njene delavnosti je politična tega gibanja, posebno njenih vodilnih zastopnikov. Tu ni bilo govora o odstopanju, o oportunističnem zavijanju na stranpota, pa naj je bilo z gledi za "realne" uspehe ali ne, brez ozira na to, če se je bil med tem fašizem okrepil do svoje največje vojaške moči.

Brezobzirna odločnost njenih akcij, neprestani podvigov proti fašizmu in fašističnim ustanovam, je zmedla fašiste in marsikoga pobudila, da se je oportunistični "umaknil v vrezdele" — a po drugi strani vilita vedno zapužanja v bodočnost našemu ljudstvu in speče borbeno, stti brez obzira na zapreke. Ko so naši mučeniki padli pod sovinskim fašističnim rahljevjem sredi mobilizacije vseh pokrajinskih fašističnih sil, vera v osvoboditev v ljudski zavesti ni umrla. Spremenila se je v iskro moralne osodbe, zatiranja in odpora proti osvojevanju fašističnemu režimu ter v moralno obdano, da se borem hvalozvo oddači za njihovo veliko žrtve. Po njihovem vzgledu se je naše antifašistično ljudstvo učilo boriti se, se žrtvovati in umirati za narodno in socialno svobodo. S tem svojim bleščetim zgledom so postali luč,

avetiki in močni, ki delajo pota v goščavah, predhodniki narodno osvobodilne borbe, ki je elementarno buknila na dan iz potlačene zavesti našega ljudstva, iz zavesti, ki so jo oni zbudili.

S tem so postavili našemu ljudstvu program, natančen, premočrten in nepopustljiv borben program za popolno uresničenje narodne osvoboditve, združenja s svojim narodom, uničenje vsakega fašizma. Ta program je natančno nasprotje in borba proti vsakemu oportunistizmu, kompromisarstvu, materializmu, odstopanju in maršizmu, da niti ne govorim o popolnem in zavednem izdajstvu nad tem programom.

Z njihovim delom je program narodne osvoboditve postal stvar, resnična borba, ne ra hinarajo za znanje ljudstva in slerjanja s praznim govorjenjem o benečnih programskih zahtevah.

Vaša imena, Bidovec, Marušić, Miloš in Valencić, ključje našemu ljudstvu.

V borbo do zmage njihovega programa!

Onim pa, ki nimajo čistih rok in čistih namenov, pa: Roke stran od našega preizkušne, nega ljudstva!

Zato: Večna slava našim bazoviškim junakom!

J. Z.

